

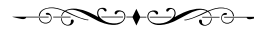
פרשת פנחס

מחודש

השבת חמה בא ע"י ג' דברים

פִּינְחָם בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַגֹּיֵשׁ אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְּלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (במדבר כה, יא)

בקנאו את קנאתי בתוכם. דקק לומר קנאתי, גם אמר בתוכם. בל לתת כח המשיג בו השצת חמה, ואמר שהיתה באמלעות שלשה דברים. הא' שקינא בכבודו ובעלמו, וסכן בעלמו כאומר בדבריהם (סנהדרין ע"ג), והוא אומר בקנאו כניו. ב' שהיתה הקנאה בשביל כבודי לבד, לא לאמלעות שום דבר זולתו, וזו היא מנהג שלימה אשר יתראה ה' זה יותר מכל אשר יעשה האדם, והוא אומר את קנאתי כניו להמדבר ברך הוא. ג' שלא היתה הפעולה שעשה נעלמת מעיני אדם, אלא קדש ה' בתוך קהל ועדה, כאומרם ז"ל (סע ע"א) שהיו כל שבו שמעון סביב לאלה אשר שם דקר שניהם, והרג נשיאיהם צפניהם, והוא אומר בתוכם:

קידוש ה' גדול גורם להשבת חמה

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר הִבֵּה אֶת הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶּן סְלוּא נְשִׂיא בֵּית אָבִי לְשִׁמְעוֹנִי: וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּזְבֵּחַ הַמִּדְיָנִית בְּזַבִּי בֵּת צוּר רֵאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָבִי בְּמִדְיָן הָיָא: (כה, יז-יט)

ושם איש ישראל. קשה ממה נפשך, אם חפץ ה' לגלות המוכים, היה לו להזכירם בשעת מעשה כשאמר (פס' ו) וְהִנֵּה אִישׁ מִצְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שם היה מקום להזכירו ולומר והנה איש וגו' זמרי וגו', וכשהזכיר גם כן המדינית היה לו להזכיר שמה. ואם תורה כסתה עליהם כדרך שסתה על המקושש בשבת (לעיל טו לב), למה נמלך להזכיר שם, והולך גם כן להוסיף עוד חיבות יתירות בתורה, שאם היה מזכיר שם למעלה לא היה צריך לומר פעם שנית ושם איש וגו' ושם האשה וגו':

אכן הנה האדון ברך הוא אינו חפץ לזלזל אפילו ברשעים לפרסם מי בעלי דברים המחועצים, ומקושש יוכיה, גם צמה שלפנינו תראה שלא גילה אותם בשעת מעשה, אלא דוקא אחר שהזכיר שבו פנחס, אשר פעל ועשה מהמפעל הטוב, שקנא לה' וכפר על בני ישראל, זכר גם כן כי לא קנא באדם פחות, אלא באדם גדול נשיא בית אב, עם האשה ראש הקליפות ואציה מלך, כאומרם ראש אומות בית אב, ונתעבה במיתה בזויה לעין כל, ובכל כיוולא בזה שמו יתברך מתקדש, לזה יחסה לומר בת מלך היא. והגם שיש זלזול לאיש ישראל, לא יגרע מזדיק עינו, כדרך אומרם (משלי י ז) יִכָּר לְדִיק לְבָרְכָהּ הַגֵּם שֶׁשֶׁם רְשָׁעִים יִרְקַב באמלעות כן:

ואולי כי להודיעך בל הכתוב שלא השיג השצת החמה וכו' אלא באמלעות דבר זה, שעשה הקנאה בנשיא, ונתקדש שמו קידוש גדול, ונכונה כח הס"מ ונמאם העון כל כך בעיני כל, בזה השיב

פניני וחידושי אור החיים הק'

יש נחת רוח לה' מהשבת חמה

השיב את חמתי מעל בני ישראל (כה, יא). פירוש, אחר שיצתה החמה והיתה עליהם, השיבה מעליהם, וזה שבח גדול. עוד נתכוון לומר מעשה הטוב, בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה', כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון, ויהיה לה' נחת רוח הרבה מהשבת חמה:

האם נתכפר עווננו של זמרי במיתתו או לא

המזבח אשר הבה את המדינית (כה, יז). עוד רמז באומרם את המדינית, על דרך אומרם (בבבא מציעא פ"ג) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה, ואמרו ז"ל (יומא לה) 'לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא'. והוא אומרם הוכה את המדינית, שהכאתו היא שיהיה אתה עמה בעולם הבא, כי מן הסתם מת שלא מתוך תשובה, שהרי דקרו בשעת מעשה:

... או על זה הדרך, שלא הוכה בנפשו אלא כשהיה עמה, אבל אחר שנבדל ממנה לא נשאר בו רושם החטא, כי הוא נבדל במיתה, ומיתתו טהרה נפשו. ובזה נתן טעם למה קראו איש ישראל, כי אחר הריגה בשם ישראל יכונה, זה כתבתי אם אפשר:

כל מחלוקת קורח ועדתו היה באשמת דתן ואבירם

ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח (כו, י). ואומרם ותפתח וגו' אחר שהדברים כבר כתובין בפרשת קרח, נתכוון לומר שגם בליעת קרח ואכילת האש ר"ן איש, הם היו סיבה למאורע מתחלה ועד סוף. הא למדת שהגם שנקהלו היהודים על משה ועל אהרן, היו חוזרים בהם אם לא היו שני הרשעים:

במדבר נפרעים מיד על העונות

אבינו מת במדבר (כו, ג). עוד יתבאר על פי דברי הזוהר (ח"ב ע"ג) שאמר כי המדבר הוא מקום שליטת ס"מ הרשע, וזו סיבת פירעון עונם תכף ומיד, כי לפי שהיו דורסים עליו וכופין אותו, לא היו משיגים גדר זה לשלוט עליו, עד שהיו מתרפאין מנגע עונם. והוא אומרם מת במדבר, פירוש בשביל היותו במדבר, שזולת זה היה ה' מאריך אפו עד שהיה מתקן מעשיו, ולא היה מת:

בני בנות הרי הם כבנים

ובנים לא היו לו: (כו, ג). ולא אמרו אין לו, יתבאר על דרך אומרם (יבמות ע"ג) 'בני בנים הרי הם כבנים', והעלו בגמרא שהוא הדין בני הבנות, לזה אמרו לא היו לו כבר, אבל יש תקוה שיהיה לו, והם אשר ילדו בנותיו, שהם נקראים גם כן בניו:

חמה ויכפר וגו' (פס' יג), אבל זולת זה הגם שהיה מקנא לה' באדם הדיוט, לא היה משיג כל הדרכות הרשומות. ודקק לומר ושם האיש ולא הספיק במאמר ושם המוכה וגו', לפי דרכינו יראה לשון חשיבות, לומר כי היה חשוב ומעולה בישראל, ועל כל זה לא נרתע לדיק זה מעשות צו מעשה הנפלא. עוד נראה כי טעם שלא הזכיר ה' שמו למעלה, לפי שעדיין לא עשה מעשה אלא חשב לעשות, וכל עוד שלא עשה לא תבזהו התורה להזכיר שמו, ואחר שכבר עשה מעשה פרסם ה' שמו, כי מנהג לפרסם הרשעים:

צָרוּר אֶת הַמְדִינִים וְהַבִּיתָם אוֹתָם: כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִבְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִבְּלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוּר וְעַל דְּבַר בְּזִי בַת נְשִׂיא מְדִין אַחֲתָם הַמַּגִּיפָה בְּיוֹם הַמַּגִּיפָה עַל דְּבַר פְּעוּר: (כה, יז-יח)

שהמגפה היתה שולטת בזונים, והגם שאמר הכתוב (פס' יז) ויכפר על צני ישראל, פירוש שלא כילה כל העם – מהם צביל מחשבת עבודה זרה – מהם צביל הערבות, ולעולם ה' לא ויתר על הזונים:

ויעץ ה' ואמר צרוּר את וגו', הכוונה בזה להקדים לשטח המחטיאים, גם להתעב הערב והטוב הבא מהם, לאבד כל עץ נחמד וכל מעין מתוק, וכל טוב הבא מהם, על אשר גרמו להם עשות רע. והוא על דרך אומרו (תהלים קל"ט כ"ח) הלא משנאיך ה' אשנא, פירוש משנאיך כאלו אמר משנאיך, שגורמים לשנאת צחור בטוב, כדרך שדרשו ז"ל (שבת קיד). בפסוק (משלי ח' לו) פל משנאי אהבו מות' אל תקרי [משנאי אלא משנאי] וכו'. ובאמלעות מחשבה זו תהיה מתרחקת תאות העבירה מהם, ותהיה להם לזרה, כי על העבר שונאים הסובב, ויולד בהם טבע אלהי, ומדה זו מדה סגולית היא לחפץ בחיים, ובזה יתכפר עון הקודם במחשבת עבודה זרה, גם בארס תאות הניאוף, ולא יהיה בהם נגף:

והוא מאמר הכתוב כאן צרוּר את המדינים, פירוש יהיו לכם בגדר רב ואויב, לשנאתם ולשנא כל הערב מהם, להשחית עצם ולקלקל מעינותיהם, זה תמורת מה שהתאוו להם, וזו היא אחד מחקוני התשובה. ואמר צרוּר לשון אווה, פירוש יגבירו בהם השנאה עד גדר שיהיה נקבע בהם טבע הצריות. ואמר והביתם אותם, פירוש תחכו ליום נקם שתכו אותם, ולזה לא אמר והפז אותם, כי אין זמנו עתה. ואמר בי צוררים וגו', הכוונה בזה לומר, תנאי הוא הדבר שהשנאה ואויבות שתהיה לכם, לא על שסבבו נפילה מישראל, שאם כן נאבדה הכוונה של תיקון החטא, אלא בי צוררים הם וגו' על דבר פעור – אשר החטאו אתכם בעבודה זרה, ועל דבר בזי וגו' – שגרמו לכם להכשל בזנות:

וטעם שתלה פרט זה בכזבי לבד, לפי שהיא בת מלך, והזכיר הגדולה, גם לפי שזנותה היה בפרסום, ואפשר שעל פיה היו כל המופקות. עוד אפשר שלזה נתכוון הכתוב במאמר בת נשיא מדין, שלא היה צריך, שכבר אמר בסמוך (פס' טו) פזי בת לור וגו', אלא בא לומר שלהיותה בת מלך יתפסו צבילה כל האומה:

ודקדק ואמר אחותם, לומר הגם שיאחיתה היתה ממואב אחותם, פירוש אחותם בענה, שבעלתם של מדין יתה, ויחשב הדבר על כן. ואומרו המובה, לומר שמסרה נפשה עליהם כאח על אחיו. ואומרו ביום המגפה וגו', פירוש המגפה שהיתה על דבר פעור, הא למדת שביום עצמו נגף ה' ההולכים אחר פעור, לבד מהכ"ד אלף שאמר הכתוב, שאותם היו כלן משמעון שמתו בצביל פנחס. והכונה בעיקר המאמר להעירם בשנאה טבעית, שהיו סיבה לחרות אף ה' בעם, ואין לטעות שהכונה בזה היא שינאוס בצביל המגפה, שכבר אמר בי צוררים וגו', שלא יכירו אותם אלא על דבר פעור וגו':

צרוּר את המדינים וגו'. צריך לדעת למה כפל צרוּר והביתם. ורבותינו ז"ל הרגישו ואמרו (במדב"ר כ"א ו) כי נתכוון בזה לומר שהגם שזרה ה' (דברים כ' ז) פי תקרב אל עיר וגו', לא תשחית את עמך וגו' (פס' פ"ט י"ט), זו אומה קלה ובזויה להשחית את עמך וגו', ע"כ. וצריך לדעת מה נקמה היא זו למדין, ואדרבה היה להם לקיים וְאֶכְלָתָ אֶת שָׁלַל אִיבֵיךָ (פס' פ"ט י"ז), שזה הוא יותר נקמה ודאבון נפש, וכיוצא בזה מצינו בקללות התורה (ויקרא כ' ט"ז) וְאֶכְלָתוּ אִיבֵיכֶם:

עוד צריך לדעת אומרו בי צוררים, למה הוצרך לנתנת טעם. ולפי דברי רבותינו ז"ל שאמרו שצא לומר ישחיתו עמך וכו', יש לנו מקום לומר שצא לתת טעם לביטול מלות לא תשחית וגו' במקום הזה, בי צוררים. ובתנחומא (ב) אמרו וזה לשונם: 'צרוּר וגו' למה, כי צוררים וגו', מכאן אמרו הבא להורגך (השם להרגו) וכו', ולדברי תנחומא בא הכתוב להודיעך משפט הבא וכו', וזה דרך דרש:

ונראה לפרש בהעיר למה כוה ה' מצוה זו שלא בזמנה, כי מצינו שאחר כך הוצרך ה' לזנות לומר (להלן לא ט) נקם נקמת צני ישראל מאלת המדינים, הא למדת כי מאמר זה לא היה בזמן הנקמה: אכן נתכוון ה' במאמר זה לתקנתם של ישראל, לפי שכל אשר יטעום טעם חטא הטבעי השולט באדם שלא לראונו, לו יהיה שלא טעמו אלא צבחינת החושב, תשה הוא להפרידו, וכמו שהארכתי בפרט זה בפרשת אחרי מות (ויקרא י"ח ג) בפסוק כמעשה ארץ מצרים וגו', וכל עוד שלא נפרד מהחוטא תאות הדבר ותשוקתו אליו, הוא מושלל מהכפרה, וכמו שפירשתי בפרשת בראשית במה שאמר הכתוב (ד' ז) וְאִלֵיךָ תִּשְׁאָקוּ וְאִתָּה תִּמְשָׁךְ זו:

ומה שלפנינו, עם בני ישראל טעמו עריבת הזנות, מהם כמעשה מהם במחשבה, גם נדבקו בפעור דכתיב (פס' ג) וַיִּמְדוּ יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוּר, ואמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין ס"ד). שנעשו כממדין ופתיב] וכו', ע"כ. וחפץ ה' לרפאותם בעצת ה' הגבוהה, כדי לסלק מעליהם המגפה, שהלא תמצא שהיתה המגפה בישראל עד אשר ספו תמו כל הנלמדים לבעל פעור, דכתיב (דברים ז' ג) פִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרַי בְּעַל פְּעוּר הִשְׁמִידוּ ה' אֱלֹהֵיךָ מִקִּרְבְּךָ, ובהכרח אתה לומר כי לא על הכ"ד אלף שאמר הכתוב (פס' ט) וַיְהִיו הַמִּתִּים [בפגפגה] וגו' אֲרִצְעָה וְעֵשְׂקִים אֲלֵךְ וגו' הוא אומר, שאלו היו משבט שמעון, ומתו על שראו לשלוח יד בפנחס כמאמרם ז"ל (במדב"ר כ' כה), והכתוב אומר אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו וגו', הא למדת שהשמיד גם כל הזונים לבד הכ"ד אלף. גם ממה שאמר הכתוב כאן המובה ביום המגפה על דבר פעור, זה יגיד שמתו מישראל לבד אותם שמתו בצביל פנחס שראו לשלוח בו יד. והגם שנשכיל בעיקר הסיבה אשר סבבה מעשה פנחס, לא היה אלא זנות זמרי, כי לא הרג פנחס לזמרי על עבודה זרה, אלא ודאי

ה' וכווננו ידיו, ויהיו ישראל מצני פלטין שלו, והוא אומרו לחצרוך משפחת החצרוני והבן. השני – להמול משפחת החמולי, שיחמול עלינו ככל ענפי החמלה:

ואומרו אלה משפחות יהודה, פירוש מה שיהיה להם מהמאורעות, גם הרעות גם הטובות. ואומרו לפקודיהם, פירוש כשיהיו נפקדים, יש פקידה לרעה ויש פקידה לטובה, כאמור בדבריהם ז"ל (זוה"ק ח"א טו), ושני מיני פקידות נאמרו בכתוב. ואומרו ששה ושבעים אלה וחמש מאות, אולי שרמז ה' בזה מתי יהיה תכלית הפקידה טובה הרשומה בסמוך שיזרח עלינו כבוד ה', ואמר עד עבור כל גלויות, גלות מצרים, וגלות בבל, וגלות אדום. כנגד

גלות מצרים אמר ששה, לרמז לגלות מצרים שהיה לששה דורות, דכתיב (בראשית טו טז) ודור רביעי ישובו הנה, ועיין מה שכתבתי שם ששלשה דורות סבלו גלות מצד מיאחזק ויעקב ויהודה. הרי ששה, כי התחלת הגלות היה משנולד יצחק. וכנגד גלות בבל אמר ושבעים, דכתיב (ויקרא כ"ג ט) עד למלאת לבבל שבועים שנה. וכנגד גלות אדום שאנו עדיין בו אמר אלה וחמש מאות, ואם היו זוכים ישראל היו נמנים קע"ב שנה שנסארו מאלף הרביעי, וכיון שלא זכו יתחיל החשבון מאלף החמישי וחמש מאות מאלף הששי, ומקוים לנו כי הוא זה קץ גלויותינו, ויתחיימו כל היעודים הרשומים, ויתחילו נילוצי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות הבאים לשלום:

התנאים לקנין התורה

בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפנה משפחת הפוני: לשוב משפחת הישובי לשמרן משפחת השמרני: (כו, כג-כד)

בני יששכר וגו'. למה שקדם לנו (ב"ר עב ה) כי יששכר הוא בן תורה, רמזה התורה בשם זה של יששכר כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו. והוא מה שאמרו בצרכות צפרק תפלת השחר (כ"ה) שצריך לזכך ביציאתו מצית המדרש מודה אני לפניך וכו', אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר וכו', עד כאן. והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, והגם שיעמוד הכל הוא: עוד ירמוז כי כל מה שיש בעולם הוא שפר לו, כי כל מה שברא ה' לא בראו אלא בשבילו, כמו שדרשו ז"ל (ב"ר א' ז) צפרק בראשית וגו' בשביל תורה וכו' ברא שמים וארץ: עוד ירמוז למה שאמרו ז"ל (עוקצין פ"ג מ"ג) עתיד הקדוש צרוך הוא להנחיל לכל לדיק שלש מאות ועשר עולמות, והוא אומרו יששכר:

זה יתר על שאר הפיות. גם רמז בסמיכות אות הו"ו לאות ה"א לומר סוד חיבור המדות בצאלמעות עסק התורה: ואומרו משפחת הפוני פירוש שצריך לפנותו ממותרות המורגשות, גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באלם. ומלאתי לחסידי ישראל שכתבו (רבינו יונה אבות פ"א מ"ז. אלשיך תורה כח לא) כי פה של לומדי תורה דינו ככלי אשר ישרתו צם בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה, ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים. והוא מה שרמז במאמר לפנה שהוא פה העמל בתורה שבו שוכן חלי שמו יתצדק, משפחת הפוני פירוש צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות בתורה, ובזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות, שהם צמיעוט שיחה צמיעוט שחוק צמיעוט תענוג, וכדומה להם שבענף המותרות:

ואומרו לתולע וגו', רמז הכתוב תנאי השגת התורה בשמות משפחות יששכר, והם מ"ח כאומרים במשנה (אבות פ"ג מ"ה) שהתורה נקנית בצרכים ושמנה דברים. הנה משמעות תולע יגיד שני פרטים, א' ישים עצמו כעדין זה כאומרים ז"ל (מ"ק טו) על דוד שנקרא עדינו העלני (ש"ב כג ח), ב' שיתעסק בפיו כחולע זה שכתה צפיה, כי לעמל פה נברא האדם, ושני דברים אלו כוללים כל ענפי הענוה וכל ענפי הלימוד המנויים במ"ח מעלות הנזכרים:

ואומרו לישוב ירמוז שצריך להרבות בישיבה ולא דרך עראי, גם צריך להתישב בכל פרט ופרט מהתורה עד שיעמוד על עקרו כמטריך בעומק הלכה, כי הוא זה עיקר התורה, ובזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם בישוב, ומתישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב, המכוין את שמועתו וכו', גם מה שמנו שם שמיעת האוזן, עריכת שפחים, בינת הלב וכו', וכדומה לזה שבענף הבנת השכליות:

ואומרו לפנה משפחת הפוני, יש להעיר למה הוסיף אות שאינה נמנית מאותיות השם, שהיה לו לומר משפחת הפוי. אלא רמז לשאר מעלות המנויים שם במ"ח, שהם: מיעוט שיחה, מיעוט שחוק, ושאר הענפים הדומים לאלו:

ואומרו לפנה משפחת הפוני, פירוש פנה הוא לשון פה, והוסיף לו אות ו' שהוא סוד עץ חיים (משלי ג יח), שהוא עוסק והוא אומרו לפנה משפחת הפוני, פירוש פנה הוא לשון פה, והוסיף לו אות ו' שהוא סוד עץ חיים (משלי ג יח), שהוא עוסק

חטא צלפחד היה, שדיבר על משה

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנזערים על יי בעדת קרח פי בהטאו מת ובנים לא היו לו: (כו, ג)

עוד יתבאר על דרך מה שאמרו בזה (ד"ר ר"ה), כי במדבר לשון ליבור, כי צאו להסיר מלצ משה לבל יחשוד אותם שיש בלצם עליו חס ושלום שיעוול משפטם. ואמרו אבינו מת במדבר, פירוש איך יעלה על הדעת שיחשבו דבר זה, הלא המה

ראו את אשר המית ה' אביהם בשביל שדיבר במשה, וזה אות להם להרחיק מחשבות און באיש אלהים. ואמרו ראיה לדבר שמינת אביהם היתה בשביל שדיבר במשה, שהרי לא היה בתוך העדה וגו', ודרשו ז"ל (ב"ב ק"ה) שכללו בדבריהם עדת מרגלים

ועדת קרח ומתלוננים, והוא לא היה ביניהם, הא למדת שלא היה לו אלא חטא הדיבור, שהרי כמה כתות של קשע היו ולא נמנה עמהם, והוא מה שגמרו אומר **בי בחטאו** לשון יחיד, פירוש חטא אחד היה לו ולא יותר. ואולי כי לזה נתכוונו לדבר דבריהם צפני כל הנשיאים והעדה, להשמיעם דברים אלו להגדיל

אימת משה בלבם, ואפשר כי לזה נתכוון צאמרו לאמר **אבינו מת במדבר**, פירוש טעם וְתַקְרְבָנָהּ [וגו'] לְפָנַי [מִשָּׁה] וְלִפְנֵי וְלִלְעֹזֵר הַפֶּה וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיִם וְכָל הָעֵדָה [וגו' (פס' ב')], לאמר דבר זה, **אבינו מת** בשביל שדיבר במשה, הגם שהיה לדיק גמור ולא היה בידו אלא חטא אחד:

המנהיג צריך להיות שוה בתכונותיו להעדה

יִפְקֹד יְיָ אֱלֹהֵי הַרְוַחַת לְכָל בְּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה: אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת יְיָ בְּצֵאתָ אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רָעָה: (כז, טז-יז)

יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו'. כריך לדעת, א' למה בחר כינוי זה מכל כינויי המעלה והשבח הידועים לה'. ב' למה האריך לשון אשר יצא וגו' ואשר יבא, ואשר יוציאם ואשר יביאם. ג' אומרו ולא תהיה עדת וגו', מניין יעלה על הדעת שה' יעלים עינו מבניו שיהיו בצאן אשר וגו':

גם כן טעם שמה ה' עשות שופטים לשבטיך וכו' (דברים טז יח), לפי שהשבט יתקרב בתכונה לענפיו:

וזו ידע ובחן משה עליו השלום, ואמר תשובה למאמר המיתה, **יפקד ה' פירוש ימנה, אל אלהי הרוחות** פירוש שידוע רוח של כל בשר וגדר תכונתם, תמנה אחד שיהיה טבעו שיהיה בתכונה לכל העדה, שיסכים הוא למה שיאמרו הם, ויסכימו הם למה שיאמר הוא להם, והוא אומר **אשר יצא לפניו** פירוש שיהיה לו הרלון בהם, **ואשר יוציאם וגו'** שיהיה להם הרלון כמוהו ללכת ולבא עמו. ותלה הדבר בו כי הוא המלך, ובחירה כזאת היא מוחלטת השגה מזולתו יתברך, כי הוא לבדו יודע תוכן הרוחות, וידע רוח שתתמוזג עם כלן. ואיש כזה אינו בנמצא זולת אם יהיה אדם כמשה, שכל ישראל הם ענפיו והוא שורש לכולם, וזולת זה תהיה עדת ה' **בצאן אשר אין להם רועה.** ותכלית כוונת דברי משה לה' הוא על זה הדרך, אני אעשה כאשר אדוני דובר, אבל יתקן דבר זה קודם אם יוכל להכנס בגדר התיקון, ואם לא תהיה עדת ה' כלאן וגו'. והיולא מזה הוא ולא ימות, כרמוז בתיבת **לאמר** שאמרנו, ומתוך הדברים אתה למד שאם ימלא איש כזה הגה הוא מסכים גם הוא ליחסך אל עמיו, כמאמרו יתברך: וועיי עוד בהמשך דבריו, בפסוק הבא

אבן יתבאר הענין על זה הדרך, דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו, רחוקה בגדר הנשתון בריבוי הנושאים, וכסם שישתנו הנבראים בלורתם ובקומתם – ואין ההשתוות בהם, כמו כן ויותר מהמה בענין השתנות הנבחר והנשלל – בצחינת השכל והרלון, נוסף על שינוי פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות וכוחות היוליס, אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימלא לפעמים ההשתוות בתכונה והוא נעלם. והוא מה שכיוונו ברוחניו ז"ל (נדרים לט) לומר בן גילו בענין ביקור חולים, ומזה תשער שיושלל בגדר הנמצא שישתנו רבים כהמה ששים ריבוא שהיו בדורו של משה לאחד, והמלך אשר יסים ה' עליהם לא ישתנו בלונם אליו, זולת האיש משה שאמרו ז"ל (תיקונים טט) שהיה שורש כל הנשמות של דור המדבר, בסוד אומרנו (ישעי' סג יא) **מִשָּׁה עָמַד**, ועיין מה שכתבתי בפסוק (לעיל יא יב) האנכי הרייתי וגו'. וזו היתה סיבה שֶׁהַפְּקִיד והנפקדים נמזגו לגדר ההשתוות, וכל אחד היה לו כלבבו: וזה הוא

משה שורש כל הנשמות ויהושע שורש כל הרוחות

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון אִישׁ אֲשֶׁר רִיחַ בּוֹ וְסַמְכֶתָ אֶת יָדָי עָלָיו: וְגו': וְנָתַתָּה מַהוֹדָךְ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כז, יח-כ)

ויאמר ה' וגו' קח לך וגו' אשר ריח בו. כריך לדעת אומרנו קח לך, עוד אומרנו **אשר ריח בו** וכי יש אדם שאין בו רוח, עוד כריך לדעת מה זו סמיכה. **אבן** לפי מה שפירשתי בדברי משה בזה התשובה שפירש אומרנו קח לך, פירוש כחששתך ולדברך קח את יהושע, ודע שהוא **איש אשר ריח בו**, פירוש אתה ישנן שורש כל הנשמות והוא ישנו בצחינת הרוח, והוא אומרנו

אשר ריח בו פירוש שורש כל רוחות הדור ההוא: וצוה ה' לסמוך ידו להעיר לרוח מהות הנשמה שבמשה, והוא אומרנו לבסוף **למען ישמעו כל עדת בני ישראל** סמוכה למאמר ונתת מהודך עליו, לומר שבזה יהיה גם כן כלול משורש הנשמות ובוה **ישמעו** פירוש יקבלו מאמריו. **כל עדת בני ישראל**, פירוש תהיה גם כן תכונת האנשים השלמים בעלי הנשמה מרוצית ממנו:

האיר ביהושע הוד הנשמה

וַיִּסְמְךָ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: (כז, כג)

ויסמוך וגו' ויצוהו. פירוש לשון לוותא, שהאיר בו הוד הנשמה, כמו שפירשתי למעלה (פס' יח) במה שכתוב **וּסַמְכֶתָ**. וידויק כפי זה אומרנו **באשר דבר ה' ביד משה**, שאין משמעות למאמר זה וכי הדיבור הזה ענין הנתפס ביד, אלא פירוש כי ה' דבר שהשפעת ההוד יהיה ביד משה ליהושע:

יהושע קיבל מלכות

עוד ירמוז אל המלכות, על דרך אומרם ז"ל (עיי' ויק' ל ז) אין לו אלא מלכות דכתיב (פס' יג יד) (ויאלונו) [וַיְצַוֵּהוּ] ה' לְנֶגֶד. וידויק גם כן אומרנו **באשר דבר ה' ביד משה**, פירוש כי המלכות דבר ה' שתהיה ביד משה במקום שמן המשחה:

ד"ר יצחק יעקב טענדל, מערכת 'שעשועי אור החיים הק', לתגובות ודעות, בטל: 7137506-052, אן דיוואל: 7617506@gmail.com